

**R. Patris, Francisci Svarez, E Societate Iesv,
Metaphysicarvm Disputationvm, In Qvibvs Et Vniversa
Natvralis Theologia Ordinate Traditvr, Et Qvæstiones Ad
omnes duodecim Aristotelis Libros ...**

Suárez, Francisco

Mogvntiæ ; [Coloniæ Agrippinæ], 1630

Sect. 1. An demonstretur esse Deum quodda[m] ens eximiè perfectu[m].

[urn:nbn:de:hbz:466:1-94179](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-94179)

Possit ab aliquo ignorari. Vnde Augustinus tractat. 106. in Ioan. tractans verba illa: Manifestaui nomen tuum hominibus, inquit: Non illud nomen tuum quo vocaris Deus, sed illud quo vocaris Pater meus. Nam quo Deus dicitur, vniuersa creatura, & omnibus gentibus, antequam in Christum crederent, non omni modo esse potuit hoc nomen ignoratum. Hæc autē notitia Dei dupliciter potest intelligi vno modo sub aliqua ratione confusa, & communi, vt sub ratione eiusdem superioris numinis, quod possit nos adiuvare aut beatos efficere, vel aliquid simile, qui conceptus licet in verum Deum conveniat, potest tamē etiam falsis diis applicari, & hoc fortasse modo dixit Cicero lib. 1. de Nat. Deorum: Nullam esse gentem, quæ non habeat aliquam prænotionem, quod Deus sit. Alio modo id potest intelligi de cognitione veri Dei per conceptum supremi entis, quo maius esse non potest, quodque sit principium cæterorum, & hoc modo videtur loqui Augustinus citato loco. Vnde subiungit: Hæc est enim vis vere diuinitatis, vt creatura rationali iam ratione venti non omnino aut penitus possit abscondi: exceptis enim paucis in quibus natura nimium deprauata est, vniuersum genus humanum, Deum mundi huius fatetur authorem. Et eodem sensu dixerunt Tertullian. in Apolog. cap. 17. & Cyprianus de idolor. vanit. Summa delicti est nolle eum cognoscere quem ignorare non possit: & in eodem dixerunt alii quos supra citavi, hominibus esse naturaliter infinitam cognitionem veri Dei.

XXXV. Hæc autem cognitio neque in omnibus provenit ex demonstratione, quia non omnes sunt capaces eius, neque ex sola terminorum euidētia: nam licet demus nomine Dei significari ens per se necessarium, quo maius cogitari non possit, vt vult Anselm. sumptique ex Augustino lib. 1. de doctrina Christiana c. 7. tamen non statim est evidens an significatum illius vocis sit vera aliqua res, vel solum sit aliquid confictum, vel excogitatum à nobis. Duplici ergo ex capite oriri potuit hæc notitia: primo ex maxima proportionē quam hæc veritas habet cum natura hominis: proposita enim hæc veritate & explicatis terminis, quanquam non statim appareat omnino euidēs, statim tamen apparet per se consentanea rationi, & facillime persuaderetur homini non omnino prave affecto. Quia nihil apparet in ea veritate quod repugnet, aut difficilem creditu eam reddat: & è contrario multa sunt quæ statim inclinant ad assentiendū illi veritati: multa (inquam) non solum Metaphysica vel Physica, sed etiam moralia, nec solum externa, sed etiam interna. Nam si homo in seipsum reflectatur, cognoscit se non esse à se, neque sibi sufficere ad suam perfectionem, nec creaturas omnes quas experitur sibi satis facere: imo agnoscit in se naturam excellentiorem illis, quanquam in suo gradu imperfectam, quia tam in cognoscendo verum, quam in amando bonum, sese cognoscit imbecilem & infirmā. Vnde facillimo negotio homo sibi persuadet indigere se superiori naturā, à qua ducat originem, & à qua regatur & gubernetur.

XXXVI. Secundo fundata est hæc generalis notitia in maiorum traditione & institutione tam filiorum à parentibus, quam imperitorum à doctioribus. Ex quo etiā generalis sensus apud omnes gentes percipitur, & recepta est, quod Deus sit: vnde hæc notitia maiori ex parte videtur fuisse per humanam fidem præsertim apud vulgus, potius quam per euidētiā rei: videtur tamen fuisse cum quadam euidētia practica & morali, quæ sufficere poterat ab obligandum tum ad assentiendum huic veritati, quod Deus sit, tum etiam ad colendum ipsum. Et iuxta hæc facile intelliguntur omnia, quæ de cognitione Dei, naturaliter infinita, à Doctoribus dicuntur.

(.)

DISPUTATIO XXX.

De primo ente, quatenus ratione naturali cognosci potest, quid & quale sit.

Actenus præcipue ostendimus Deum esse & ex parte declarare cepimus quid sit: nam, vt diximus, hæc duo in cognitione Dei non possunt omnino se iungi: nunc superest vt reliqua tradamus quæ directe spectant ad cognoscendum quid sit Deus, simulque declaremus qualis ac quantus sit, nam in Deo non est aliud qualitas vel magnitudo, quam essentia. Supponimus autem non posse nos naturali lumine hæc de Deo cognoscere prout in se sunt, quia id fieri non potest, nisi per visionem clarissimam, quæ non est homini naturalis, vt infra etiam ostendimus. Neque etiam possunt hæc omnia simpliciter à nobis demonstrari à priori de Deo, quia solum per effectus deuenire possumus in cognitionem eius: cognitio tamen vno attributo Dei ex effectibus eius interdu possimus ex illo colligere aliud à priori, iuxta modum nostrum concipiendi diuina, diuissim, & ex vno conceptu alium eliciendo, vt superiori disputatione tetigimus, & hi duo modi demonstrandi observandi sunt, & ad singula diuina attributa: quoad fieri possit, applicandi. Primum igitur quali fundamentum & principium omnium, quæ attribuntur Deo, est, esse ens per se necessarium, & suum esse per essentiam, quod demonstratum est disputatione præcedenti: ipsum ergo esse Dei est quidditas eius: quid vero in hoc esse includatur, quidue ex ipso esse per essentiam inferatur, videndum nunc est.

SECTIO I.

Verum de essentia Dei sit esse ens omnino perfectum.

Espondeo, de quidditate Dei est vt sit ens vndequeq; perfectum. Potestque hoc naturali lumine euidēter demonstrari. Vthæc probemus, supponendum est, perfectum id dici cui nihil deest ex 5. Metaph. Quod potest vel priuatiue, vel negatiue intelligi. Priori modo dicitur perfectum, cui nihil deest quod ei debitum sit natura sua ad suam integritatem seu complementum, & hoc modo multa sunt entia perfecta in suis speciebus vel generibus, non tamen sunt perfecta simpliciter in tota latitudine entis. Posteriori ergo modo dicitur perfectum cui absolute nihil perfectionis deest: atque hoc modo illud ens dicitur absolute perfectum cui omnis perfectio ita debita est, ac necessario inest, vt nulla ei omnino deesse possit, nec priuatiue nec negatiue, & vtroque sensu dicitur esse de essentia Dei, esse simpliciter perfectum.

Et in primis quod non possit Deus priuatiue careere aliqua perfectione, est per se euidētissimum, quia sicut Deus ex se est, ita ex se habet totam perfectionem sibi debitam. A quo enim superiori illam haberet, cum ipse sit supremum ens? Haber ergo illam independentem ab omni alio, ergo à nullo alio priuari potest tota perfectione sibi debita. Ne vero ipse potest seipsum illa priuare, tum quia omnia res naturaliter appetit & retinet perfectionem sibi debitam, nisi ab alio potentiori illa priuetur, tum maxime quia Deus non habet huiusmodi perfectionē à se effectiue, sed formaliter seu negatiue, quia scilicet non habet ab alio, sed ex formali eminentia suæ naturæ. Atque hinc maxime confirmatur hæc pars exactualitate ac simplicitate diuini esse, nam res simplicissima non potest aliqua perfectione priuari, aut destrui tota: esse autem Dei destrui non potest cum

etiam sit simpliciter necessarium: ergo nec minui, cum sit simplicissimum, & actualissimum: ergo non potest non simul habere totam perfectionem suam naturae debitam. Et in hoc saltem sensu attigit hanc veritatem, & rationem eius Arist. lib. 12. Met. ca. 7. Quod autem omnis perfectio huic diuino esse debita sit, atque adeo, quod non possit Deus omnino carere etiam negatiue aliqua perfectione, probatur primo, quia hoc indicat diuina scriptura, cum dicit: *Qua facta sunt in eo vitam esse*, Ioann. 1. & cum ipsum appellat, *Omne bonum*, Exod. 33. sic etiam de Deo docent sancti Patres: Dio. cap. 5. de Diuini nomin. & Iren. libr. 4. ca. 37. cum aiunt, *Deum continere omnia*, vel, *esse omnia*, ut loquitur Clemens Alexand. lib. 1. Pedagog. cap. 9. Sic denique (quod ad nos nunc spectat) senserunt Philosophi, ut de Herm. seu Mercurio Trismegist. refert Cyprianus. Contra Iul. sub. fin. & Suidas in Mercurio, & Esculap. ad Ammonem regem, qui sic ait. *Deum omnium Dominum, factorem Patrem ac septem imploro, ac quoniam vitam existentia, & vnum omnia existentem, nam omnium plenitudo vnum est, & in vno*. Multaque similia leguntur ex Trismegist. in Pimandr. praesentim in fine capit. 5. & 16. ubi habentur fere omnia verba, quae Cyrillus refert. Vbi ex Platone etiam & Porphyri aduocant non dissimilia.

Secundo probatur à posteriori ex dictis supra de effectibus Dei seu primi entis: Omnis enim perfectio possibilis aut est increata, aut creata. Si increata sit, in solo primo ente esse potest, quia nihil est increatum extra ipsum. Si vero est creata, ergo necessario esse debet ab hoc primo ente ut à prima & principali causa, quia offensum est, nihil esse posse præter ipsum, nisi ab ipso: ergo necesse est ut omnis talis perfectio sit in ipso nobiliori, & excellentiori modo. Quia perfectio effectus necessario supponitur in causa, quæ est & propria, & sufficiente virtute potest talem perfectionem communicare effectui. Quo modo enim dare potest causam, quod nullo modo in se haberet? Atque hæc ratio eadem proportionem concludit de quacunque perfectione possibili vera, ac reali, siue illa actu reperiatur in aliqua creatura siue non, nam si possibilis est, non nisi à Deo esse potest: ergo necesse est, ut iam nunc sit aliquo modo in Deo, quia nihil potest esse ab ipso, nisi quod aliquo modo est in ipso, est ergo de essentia Dei, ut in se includat aliquo modo omnem perfectionem entis.

Secundo potest hoc à priori ostendi, quia Deus est primum ens, ut offensum est: ergo est etiam summum & perfectissimum essentialiter: ergo de essentia eius est, ut includat aliquo modo omnem perfectionem possibilem in tota latitudine entis. Prima consequentia ex terminis fere per se nota est: nam si Deus est primum ens causalitate & necessitate eliciendi, necesse est, ut sit etiam perfectione primum. Quod etiam probatur ex superioribus est ex eo, quod omnia inferiora entia eo sunt magis vel minus perfecta, quo magis vel minus accedunt ad hoc primum ens: necque potest in hac rerum inaequalitate ita procedi in infinitum, quin debeat aliquod supremum ens, quod sit exterorum caput & mensura, quod non potest esse aliud, nisi ipsum ens primum. Est ergo illud summum perfectum. Secunda vero consequentia in principio facta, videri potest minus euidentem, quia recte potest intelligi, quod sit perfectissimum omnium, & non contineat perfectiones omnium, sicut homo est perfectissimus omnium animalium, & tamen non continet omnium animalium perfectiones. Sed nihilominus consequentia illa probatur. Primo ex præcedente ratiocinatione, quia primum ens non potest esse perfectius exteris, sed tanquam primum principium eorum: ut autem res aliqua sit principium alterius, non satis est, quod sit perfectior illa, ut per se constat, sed necesse est, ut perfectionem illius in se contineat aliquo modo: si ergo primum ens est perfectissimum tanquam principium omnium,

non solum est perfectius exteris, sed etiam omnium perfectiones in se præhabet.

Deinde probatur à D. Thom. 1. part. q. 4. articulo 2. ex principio supra probato, quod primum ens ipsum esse subsistens per essentiam, ergo claudit per se omnem perfectionem essendi. Quam rationem eiusque propriam vim commodius declarabimus assertionem sequente. Nunc aliter probatur illa consequentia, quid primum ens non solum est perfectius omnibus, quæ sunt, sed etiam omnibus, quæ esse possunt: ergo necesse est, quod sit perfectius omnibus non utcumque, sed ut continens in se perfectiones omnium. Antecedens probatum est, quia primum ens non solum est primum inter ea, quæ sunt, sed etiam inter omnia possibilis. Item, quia, si esset possibile aliud ens perfectius, vel illud esset ens necessarium, & sic iam actu esset, vel posset effici ab alio, & hoc non, quia non à primo ente, cum non possit efficere aliquid perfectius se, ergo non est villo modo possibile ens perfectius, ergo primum ens est ens perfectissimum omnium possibilem. Consequentia vero probatur, quia dato quocunque ente, quod excedat cetera in imperfectione, non tamen contineat perfectiones omnium, illud non potest esse perfectius omni ente possibili, quia potest esse aliud, quod non solum sit perfectius, sed etiam contineat reliqua. Neque enim dici potest, hanc continentiam inuoluere continentiam, aut esse impossibilem, tum quia in rebus sensibilibus experimur qualitatem vel formam superiorem continere perfectiones plurium inferiorum, tum etiam, quia nulla ratio repugnantiae, aut impossibilitatis assignari potest, ut magis constabit inferius declarando modum huius perfectionis. Ut ergo primum ens sit perfectius omni possibili, necesse est, ut omnem perfectionem possibilem in se includat: nam si aliqua perfectio esset possibilis, & illi deesset, perfectius esset illud ens, quod illam perfectionem simul cum omnibus aliis haberet. Et propter hanc causam recte dixerunt Augustin. & Anselmus, Deum esse tale ens, quo maius excogitari non potest. Et Greg. Nis. lib. de Oport. homin. c. 1. *Deum esse tale bonum, quod omne bonum, quod intelligendo cogitandoque comprehenditur, exuperat*. Cogitando scilicet tali cogitatione, quæ in re cogitata non inuoluit repugnantiam, sed sit de re vere possibili. Etenim, si cogitatio non sit huiusmodi, res cogitata non erit maior, imo nec erit, sed ens rationis & prorsus nihil: si autem aliquid maius vere cogitetur, & illud erit ens possibile: ergo & necessarium, quia hæc est prima & summa perfectio entis perfectissimi: ergo illud ens erit Deus, & non aliud quod cogitabatur minus perfectum: est ergo de ratione Dei, ut sit ens tam perfectum, quo maius excogitari non possit. Et consequenter, ut in se includat omnem perfectionem possibilem, tota enim perfectio vere ac rationaliter cogitatur in aliquo vero ente.

Tertio potest eadem consequentia in hunc modum declarari, & confirmari: nam primum ens non solum excedit reliqua omnia sigillarim, sed etiam simul collecta, neque utcumque illa excedit, sed optimo modo possibili in genere entis: sed optimus modus superandi reliqua omnia simul sumpta, est continendo eminentiori modo quicquid est in omnibus illis. Quod aliter declaratur: nam quando vna res est perfectior aliis, non tamen continet totam perfectionem illorum, quamnis absolute sit perfectior: tamen secundum aliquam rationem contingit esse minus perfectam, ut sol est simpliciter nobilior luna, & nihilominus luna in aliqua dignitate, vel virtute excedit solem. At vero primum ens ita excedere debet, & simpliciter, & in omni nobilitate, & perfectione reliqua omnia, ut neque absolute, neque secundum aliquam rationem ab aliquo separari possit, quem modum perfectionis & excessus habere non posset, nisi omnem perfectionem in se contineret. Nisi autem ita excederet omnia, non esset primum ens sub omni ratione &

VI.

VII.

VIII.
Obiectio-
ne responde-
tur.

ne & perfectione entis, & consequenter neq; ab ipso posset omnis ratio, & perfectio entis manare.

Dices, hac ratione probaretur illud primum ens debere esse tale, ut omnium entium perfectiones ita in se contineat, sicut in ipsis sunt, quia tota hæc perfectio cogitari potest in aliquo ente, & hic modus excedendi reliqua est perfectior. Respondetur negando sequelam, quia non omnes illæ perfectiones formaliter sumptæ, spectant ad consummatam entis perfectionem, neque omnes inter se composibiles sunt, neq; cum exacta ac summa rei perfectione. Vnde ad hoc declarandum recte distinguunt Theologi duplices entis perfectiones, quasdam vocant simpliciter simplices: alias vero perfectiones secundum quid, seu non simpliciter. Prioris generis sunt, quæ neque inuoluunt imperfectionem ullam, nec repugnantiam vel oppositionem cum alia maiori, vel æquali perfectione. Vnde de ratione perfectionis simpliciter in primis est, ut sit absoluta, & non relativa: nam perfectio relativa excludit aliam sibi oppositam, quæ quantum est ex se, potest esse æque perfecta. Deinde esse debet talis perfectio absoluta, quæ nullam includat imperfectionem, neq; alteri meliori opponatur. Vnde ex Anselmo in Monolog. c. 14. definiri solet perfectio simpliciter, quod sit illa, quæ in vnoquoque est melior ipsa, quam non ipsa, id est, quæ in individuo entis, seu in latitudine entis, ut sic melior est ipsa, quam qualibet illi repugnans, ut bene exposuit Scotus in 1. distinct. 8. questio. 1. ad 1. & Caietan. de ente & essentia capite 2. Omnis autem alia perfectio, quæ non est huiusmodi, dici potest secundum quid, seu non simpliciter, seu in certo genere.

IX.
Omnes per-
fectiones
simpliciter
simplices
in Deo sunt
formaliter.

De perfectionibus ergo simpliciter dicendum est, omnes esse in Deo formaliter, quia in suo formali conceptu nullam imperfectionem, sed puram perfectionem inuoluunt, neque inter se repugnantiam includunt. Vnde sic illas habere, id est, formaliter, melius est, quam aliqua earum carere, & ideo de ratione entis summe perfecti in tota latitudine entis est, ut has omnes perfectiones formaliter includat. Adde, in his perfectionibus non posse cogitari altioremodum continendi illas quam formaliter, quia intra suam formalem rationem, nec limitationem, nec imperfectionem includunt, neq; altior gradus entis excogitari potest, quam ille, ad quem hæc formales perfectiones pertinent, quales sunt vivere, sapere, & alia huiusmodi. At vero de perfectionibus secundum quid seu in certo genere, dicendum est, non pertinere ad consummatam perfectionem primi entis, ut illas formaliter includat, ut recte probat obiectio facta quia alias repugnantia & opposita includeret: Itē sepe huiusmodi perfectio in suo conceptu formali includit limitationem, & compositionem, aut aliam similem imperfectionem: ergo ut sic non potest pertinere ad consummatam perfectionem supremi entis. Pertinet ergo ad perfectionem illius entis ut has omnes perfectiones eminenter contineat: estq; hic modus consentaneus excellentiæ illius entis, quod habet gradum & modum essendi eminentiorem, quam omne ens, in quo hæc perfectiones formaliter reperiuntur, & ideo eminentiori modo continere debet has perfectiones, quam sint in entibus factis.

X.
Quid sit v-
nam rem
in alio emi-
nenter con-
tineri.

Quid autem sit continere vnam rem eminenter aliam seu perfectionem eius, disputant Theologi cum D. Thom. 1. part. quæst. 4. Breuiter tamen dicendum est continere eminenter, esse habere talem perfectionem superioris rationis, quæ virtute contineat quicquid est in inferiori perfectione, quod non potest melius explicari à nobis, quam in ordine ad causalitatem, vel effectum. Vnde perfectiones omnes creaturarum, quatenus sunt eminenter in Deo, ut dixit Augustinus libro 4. Gen. ad liter. c. 24. & sequentibus, & libr. 4. de Trinitat. à principio & tract. 1. in Ioan. Anselm. in Monolog. cap. 34. & 35. & in Prosolog. cap. 17. dicitur autem

creatrix essentia esse eminenter omnia, quatenus sola & sua eminenti virtute rebus omnibus potest illas perfectiones communicare. Non quod formaliter loquendo, & secundum præcisionem rationis possit efficere sit eas eminenter continere: nos enim hæc ratione distinguimus, & causalem hanc locutionem veram esse credimus. Quia continet eminenter, ideo potest illas efficere, sed explicamus illam continentiam per ordinem ad effectum, quia non possumus commodius & clarius id præstare.

Quod enim quidam aiunt continere eminenter perfectiones creaturarum, esse, continere quicquid est perfectionis in illis, seclusis imperfectionibus, obsecutus est, nam cum dicitur Deus continere quicquid est perfectionis creaturæ seclusis imperfectionibus, aut subintelligitur eminenter, & sic nihil explicatur aut subintelligitur formaliter, & sic inuoluitur repugnantia: nam seclusa omni imperfectione non remanet formalis perfectio creaturæ ut sic: quia in intrinseca formalisatione, & conceptu creaturæ includitur imperfectio.

Dices hinc sequi, nullam perfectionem creatam esse formaliter in Deo, quia nulla perfectio creata est, quæ formaliter sumpta includat imperfectionem. Respondeo, verum esse, nullam perfectionem creatam, secundum adæquatam rationem quæ habet in creatura, esse in Deo formaliter, sed eminenter tantum: non est enim in Deo sapientia creata, nam ut sic est accidens & finita perfectio, & idem est de cæteris similibus. Dicitur ergo Deus quasdam ex his perfectionibus continere formaliter, quia secundum eas habet aliquam formalem convenientiam cum creatura, ratione cuius illa perfectio secundum idem nomen, & eandem rationem seu conceptum formalem attribuitur Deo & creaturæ, salua Analogia, quæ inter Deum & creaturam semper intercedit. Quando vero non est talis convenientia, nec formalis denominatio, sed sola efficacia diuinæ virtutis, tunc dicimus intercedere continentia eminentialem. Atque ita in Deo nulla perfectio est formaliter, nisi vel secundum proprium conceptum Dei, vel saltem secundum conceptum abstrahentem à Deo, & creaturis. Restabat hic alia difficultas, quia sequitur esse in Deo infinitas perfectiones: sed hæc facillime expeditur ex dicendis in duobus punctis sequentibus.

SECTIO II.

Vtrum demonstrari possit, Deum esse infinitum

Initium, & infinitum, teste Aristotele, proprie dicuntur in quantitate motus, cum ergo hæc in Deo non sit, ut supponimus, non potest esse hic sermo de infinito secundum hanc proprietatem, sed secundum eam translationem, qua dixit Augustinus 6. de Trinitate, cap. 8. In his quo non mole magni sunt, idem est maius esse, quod melius esse. Rursus non intelligitur quæstio de sola infinitate durationis: nam euidentissimum est Deum esse æternum, & consequenter duratione infinitum. Quod tam ex effectibus, quam ex dictis de esse Dei facile conuincipote est. Nam vel mundus est æternus, vel coepit in tempore, si est æternus, multo ergo magis Deus, qui est primus auctor, & motor eius: si vero coepit in tempore, ergo ab aliquo initium sumpsit, qui non potuit incipere, alias sumpisset principium ab alio: cum ergo non procedatur in infinitum, sed sistatur in primo ente, ut ostensum est, necesse est illud esse semperque fuisse. Item quia ostensum est primum ens esse ens simpliciter necessarium, quia non est ab alio, sed ex se: non ergo potest habere initium vel finem existendi est ergo infinitæ durationis. Igitur quæstio præcipue intelligitur de infinitate in essentia & perfectione, & consequenter etiam in virtute agendi: nam hæc duo